

Izsák Márton A Műtermében

Egy nagyon jó magyar fényképész, Marx Jóska fényképezte a szobrokat. Rengeteget fényképezett a műteremben, de akkor sokat is dolgoztam. Minden hónapban vagy minden héten született egy szobor. Végig dolgoztam mindegyik időszakban, számomra ez nem volt munka.

[Izsák Mártonnak a műterme az Artei utcában, egy tágas emeletes ház, zölddel körülvéve.] A műterem helyén valamikor tenispálya volt. A saroktól [a mostani McDonald's-tól] egészen föl, ahol a műterem van s még a mellette lévő ház földterülete is egy Kohn Márton nevű zsidó borkereskedőé volt. Nem ismertem, egy egyszerű mézárósszegédből lett gazdag ember. Lent volt egy borüzlet, s az emeleten laktak ők. A felesége nagy dáma volt. Jött a háború, a deportálás, nem tudom, hogy valaki visszajött-e Kohnék közül, de nem jelentkezett senki sem. Állítólag a fia életben maradt, de kinn él Amerikában. Én nem ismertem egyiket sem, csak az asszonyt, mert nagy dáma volt, s abban az időben sétáltak az úrinők a főtéren. A háború után államosítottak mindent. Volt egy barátom a néptanáctól, ő volt az elnök. Kértem tőle, hogy "Nincs egy műterme?", s azt mondja, hogy "Odaadjuk neked ezt a helyet" - az államosított tenispálya területét. Akkor úgy rendelkeztek a helyekkel, ahogy akartak. Nekem adták azt a területet. Itt egy nagy kert volt, amikor ideköltöztem, csak a sarokház volt lent. Mások is a telkeket ingyen kapták meg, és építettek maguknak házat. [Azóta az egész utca be van építve.] Pár év alatt nekem is volt műtermem, három év alatt fölépítettük. Van egy fakamra az udvaron, a Bolyaiak szobrát még ott kezdtem el.

Különböző irányzatok vannak a szocialista realizmustól kezdve egészen az utóbbi idők stílusirányzatáig. A képen többek között a fiatal Bolyainak van egy részlete. Itt, a műteremben, főleg modern szobrok vannak. Elöl az Eminescu és a Bartók fejstúdiuma látható. A szobrásznak nagy műteremre van szüksége, mert a szobrokat mindig a megfelelő távolságból kell nézni. Én a monumenteket először gipszből készítem el, és ki szoktam vinni az udvarra is, hogy még nagyobb távolságból lássam. Mert más, amikor az ember egészen közelről nézi, és más az, ami távolról is

hatással kell legyen a szemlélőre. A monumentális műveknél ez viszont nagyon fontos. A Bolyaiak szobra tulajdonképpen egy tornateremben készült. Itt kezdtem el, de akkor még nem volt teljesen kész a műterem, így egy gimnázium tornatermében csináltam, hogy megfelelő perspektívában lássam a dolgokat.

A Bolyaiak szobrára egy pályázatot írt ki a város vezetősége 1955-ben vagy 1956-ban, és én nyertem meg. Csorvássy István segített nekem, már gyerekkorom óta ismerem, együtt tanultunk faragni. Ilyen nagy szobroknál általában mindig segítség kell, csak ezt nem írják általában oda, csak annak a nevét, aki csinálta. Rengeteg munka volt vele. Az ember ilyenkor elolvas mindent a két Bolyairól. [Bolyai Farkas (1775-1856), matematikus, a Magyar Tudományos Akadémia tagja (1832). Fia, Bolyai János (1802-1860) matematikus a nemeuklédeszi geometria megalapozója. - A szerk.] Mind a két Bolyainak ismertem az életét, tudtam, milyen emberek voltak. Az öreg Bolyait mint az apát leültem, a fiatal pedig állva csináltam. A szobrot meg kell komponálni. Így láttam jónak, ebben a pozícióban, ez tetszett a legjobban. Volt Bukarestben egy nagyon jó nevű magyar zsidó festő, Szőnyi Pista, és jóban volt a miniszterrel. [Szőnyi István: Bánlakon született 1913.-ban, a temesvári Szépművészeti Főiskolán majd Párizsban tanul, 1967-ben Bukarestben hal meg. - A szerk.] Egyszer felhívott a miniszter (Bezincescu) 1956-ban, s azt mondja: "Ne csinálj ilyen modern dolgokat."

Az 1980-as években már nagyobb szabadságuk volt a művészeknek, mint kezdetben, a kommunista időszak kezdetén, amikor nagyon szigorúak voltak a modernizmussal szemben. Később aztán már engedtek. Ez a "Bolyaiak szobra" akkor szörnyű modern volt. [1957 szeptembere óta a marosvásárhelyi Bolyaiak terén található, a Bolyai Farkas Líceum előtt. - A szerk.] Most már országszerte ismert emlékmű, az időt kibírta. Jó érzés az, ha elmegy az ember a szobra előtt - s minden nap arra járok -, és azt látja, hogy jó munka. Megszoktam, hogy a város szimbólumává vált. Szerintem a legjobb monumentjeim közé tartozik. Ha 50 esztendeig jó volt, akkor a következő 50 esztendeig is jó lesz.